

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקטז

ערב שבת קודש
פרשת יתרו
י"ז בשבט ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

השבוע ושל פרשת שקלים⁹. [למנהג רבותינו
נשיאינו, קוראים היום רק את ההפטרה של פרשת
השבוע, ואת ההפטרה של פרשת שקלים קוראים
מחר בשחרית].

9 'היום יום' ל' סיון. ספר המנהגים עמ' 25.

לאחר חצות היום, בקריאת 'שנים מקרא ואחד
תרגום', קוראים גם את שתי ההפטרות, של פרשת

המ"ח על פני שער הכוונות ופע"ח, כמו בשו"ע אדה"ז סי' לו, בדעת
האריז"ל בצורת אות ט (עיי"ש הנסמן ע"ז במהדורה החדשה).
וראה לקוטי שיחות חכ"א עמ' 332 בהערה 63.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

(ישעיהו) 4.

יום רביעי,

כ"ב בשבט

יום השנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חיה-מושקא⁵ ע"ה (תשמ"ח), בת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ואשת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו⁶.

יום שישי,

כ"ד בשבט

[למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים ביום חמישי בלילה - אור ליום שישי, 'שניים מקרא ואחד תרגום' מפרשת השבוע, עד שני או שלישי. ומחר מתחילים שוב מתחילת הפרשה].

* חסידי חב"ד רגילים לטבול בערב שבת קודש אחר חצות היום⁸ לכבוד שבת קודש.

(4) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

5) רגילים היו לקרוא לרבנית 'מוסיא' וכך גם היתה רגילה לחתום, גם כאשר היתה חותמת בשפות אחרות. הרבי כתב שלפעמים קראו לה גם 'מושקא' בש"ן ימנית, אך מעולם לא שמעו שיבטאו 'מוסקא' ('עבודת הקודש... להרה"ר' שלום-דובער שי' ליון עמ' קנח"ק, עיי"ש).

6) מתולדותיה - בס' 'עטרת מלכות' (חיפה, תנש"א) עמ' 249. וראה רמזים בשמה והוראות מזה בקונטרס 'בך יברך ישראל', שבתוך ספר-השיחות 'התשנ"ב, ח"ב עמ' 344, ועוד. צילום המצבה - 'ימי חב"ד' עמ' 125.

7) 'היום יום' ד' טבת.

8) בשער הכוונות (ענין טבילת ע"ש) ובסידור הר"ש מרשקוב כתבו שטובלים 'מתחילת שעה חמישית'. אבל במשנת חסידים (מס' יום השישי פ"ז סוף מ"א) כתב: "אלא שאין לטבול כי אם אחר חצות" (וכ"כ השל"ה מס' שבת חלק תורה אור, ענין הטבילה בדפוס אמשטרדם דף קלח סע"א) בשם ס' כנפי יונה להרמ"ע מפאנו). וזה מצטרף למקומות רבים שבהם העדיפו רבותינו את

שבת קודש פרשת יתרו

י"ח בשבט

שחרית: בקריאת-התורה¹ קוראים את עשרת הדיברות בטעם העליון². בשעת הקריאה עומד הקהל, ופניו אל ספר-התורה³.

הפטרה: "בשנת מות... זרע קודש מצבתה"

1) אדמו"ר היה קורא בתורה את עשרת-הדיברות דפרשה זו בנוסח-טעמים השונה מהנוסח דקרה"ת כל השנה, וגם מהנוסח דעשרת-הדיברות דפרשת ואתחנן, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש - רבי ברוך שלום בן אדמו"ר הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א - רבי שניאור זלמן אהרן, אחי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 459, וראה גם ב'ס' התולדות - אדמו"ר ז"ל ח"ד עמ' 1070).

2) המנהג לקרוא את המרא-דאתרא לעלייה זו (מג"א ס' תכח ס"ק ח) אינו אחד מ'מנהגי חב"ד' (אלא אם כן יש המנסים לערער ח"ו על תוקפם של הרבנים - שאו חייבים לעשות זאת, 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 490, עיי"ש).

3) לוח כולל-חב"ד, כדעה האחרונה בשו"ע אדמו"ר ז"ל ס' תצד ס"א. ובשו"ע שם פסק, שגם לדעה זו היחיד קורא לעצמו (שניים מקרא ואחד תרגום וכד') בטעם התחתון (ומתרגם פסוק בפסוק, כבכל התורה).

4) ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. זאת למרות שבשו"ע אדמו"ר ז"ל ס' תצד לא הובא המנהג, אם כי בלבוש שם הביאו; ושלל החשב (בתשובת הרמב"ם, מהדורת בלאו ס' רסג) מפני תרעומת הצדוקים, שיאמרו שרק עשרת-הדיברות כתובות בתורה (על-פי ברכות י"ב, א) - כיוון שאינם מצויים בינינו. ובשו"ת כפי-אהרן (ס' לט, וכ"כ בשו"ת אגרות-משה או"ח ח"ד ס' כב) כתב, שכיוון שעומדים גם בשירת הים וב'חזק' אין מקום לטעות. והחיד"א (בס' לדוד-אמת ס' ז אות ה), כתב שעל-פי האר"י ז"ל אין עומדין בקריאה זו. וראה בענין זה בשערי-אפרים שער ז סעיף לו ובפתחי-שערים ושערי-רחמים שם. המועדים-בהלכה עמ' שכו. שו"ת יחוה-דעת ח"א ס' כט ועוד.

5) הרבי הפנה את פניו ל"ת" (ובשנים שהיה יושב בקרה"ת - נעמד) כמה תיבות לפני התחלת עשרת-הדיברות (ואולי כדי לצאת י"ח ההסתייגות האמורה - ראה ביחוה-דעת סוף הסימן ה"ל).

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז בשבט ה'תשע"ב - כ"ד בשבט ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר המצוות
ו'	י"ז בשבט	הלי סנהדרין פרק טו-יח.	הלי אבל פרק ה.	מליית רעט. רעז. ערה. רעה. רעג.
ש"ק	י"ח בשבט	פרק יט-כא.	פרק ו.	מליית רפ. מ"ע קעז. מליית רעו. עדר.
א'	י"ט בשבט	פרק כב-כד.	פרק ז.	מליית שטו. רפא. שטז.
ב'	כ' בשבט	פרק כה-כו. הלי עדות... בפרקים אלו.	פרק ח.	מליית שיז. מ"ע קעח.
ג'	כ"א בשבט	פרק כז-כט.	פרק ט.	מ"ע קעט.
ד'	כ"ב בשבט	פרק ה-ז.	פרק י.	מליית רצא.
ה'	כ"ג בשבט	פרק ח-י.	פרק יא.	מליית רפח.
ו'	כ"ד בשבט	פרק יא-יג.	פרק יב.	מליית רפו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ז בשבט	4:28	5:15	5:37	6:36	9:10	11:55	12:25	5:21.8	5:47
ש"ק, י"ח בשבט	4:28	5:15	5:36	6:35	9:10	11:55	12:25	5:22.6	5:47
א', י"ט בשבט	4:27	5:14	5:35	6:34	9:09	11:55	12:25	5:23.5	5:48
ב', כ' בשבט	4:26	5:13	5:34	6:33	9:09	11:55	12:25	5:24.4	5:49
ג', כ"א בשבט	4:25	5:12	5:34	6:32	9:08	11:55	12:25	5:25.2	5:50
ד', כ"ב בשבט	4:25	5:11	5:33	6:31	9:08	11:55	12:25	5:26.1	5:51
ה', כ"ג בשבט	4:24	5:11	5:32	6:30	9:07	11:55	12:25	5:27.0	5:52
ו', כ"ד בשבט	4:23	5:10	5:31	6:29	9:07	11:55	12:25	5:27.8	5:52

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות. ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.

*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת יתרו	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
יתרו	4:45	5:59	5:00	6:01	4:50	5:59	5:03	6:02
משפטים	4:51	6:05	5:06	6:06	4:56	6:05	5:09	6:08

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעיריאגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ההכנה למתן תורה: להשפיע על עוד יהודי

ההכנה למתן תורה עוברת דרך ביטול כל עניין של ספק לגבי תורה ומצוות, על-ידי ההתמסרות להיות "אנשי משה" כראוי • העצה היא לא להילחם בספק, אלא שהיהודי יהיה עסוק, עד שלא יהיה אפשר לבלבלו • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ועל זה נאמר⁵ "ראשית גויים עמלק", כי ה"ספק" הוא הראשית וההתחלה לכל עניינים המבלבלים. וזוהי ההוראה הכללית מהקדמת מלחמת עמלק למתן תורה – כולל גם מתן תורה שבכל יום, כמרומו בנוסח ברכת התורה: "נותן התורה", לשון הווה⁶ – שכאשר מתעורר אצל יהודי איזה ספק בנוגע לענייני תורה ומצוות וענייני אלקות, צריך לבטל את הספק (כדלקמן בפרטיות), ואז יוכל – מתוך מנוחת הנפש – ללמוד תורה ולקיים מצוות, אשר, על-ידי זה מתקיימת גם הבטחתו של הקב"ה (שהיא גם בקשה ונתינת כוח) "אם ("אין אם אלא לשון תחנונים"⁷, שהקב"ה מתחנן) בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו גו' ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו"⁸, עם כל שאר הברכות המנויות בפרשה.

א. על הפסוק "וישמע יתרו גו" – בהתחלת הפרשה בשבוע הבא – פירש רש"י (ומקורו בגמרא ובמדרש¹): "מה שמועה שמע ובא . . . מלחמת עמלק", שזהו טעם סמיכות הפרשיות: "וישמע יתרו גו" עם "מלחמה לה' בעמלק מדר דר"². וזוהי התחלת הפרשה של מתן תורה, היינו, שהדרך למתן תורה – שבאה על-ידי הודאת יתרו, כדאיתא בזהר³ – היא על-ידי ההקדמה של "מלחמת עמלק", שעל-ידי זה נסללה הדרך ללמוד אפילו ל"כהן מדין" לעזוב ארצו ונחלתו, לבוא למדבר, ולקבל שם תורה נצחית, על כל הדורות ועל כל המקומות. וגם עניין זה מהוה הוראה נצחית עד לדורות האחרונים בעקבתא דמשיחא, כדלקמן.

ב. וביאור העניין:

איתא בחסידות⁴ ש"עמלק" בגימטריא "ספק".

(1) זבחים קטז, א. מכילתא כאן.

(2) ס"פ בשלח.

(3) ח"ב סז, ב. סח, א. נתבאר בסה"מ תש"ט ס"ע 56 ואילך. לקו"ש ח"א ע' 74 ואילך. ועוד.

(4) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקי"ח. סה"מ עטר"ת ע' רצד. תש"ט ע' 65. ועוד.

ג. והדרך לבטל את הספק (שזהו תוכן עניין מלחמת עמלק) – נלמדת מהמסופר בסיום פרשתנו אודות פרטי העניינים במלחמת עמלק.

(5) בלק כד, כ.

(6) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ.

(7) ע"ז ה, סע"א.

(8) ר"פ בחוקותי.

דווקא לנשים, כי אצלן האמונה בה' ויראת ה' היא ביתר גילוי, והלוא האמונה והיראה הן כללות התורה והמצוות.

זו גם הסיבה הפנימית שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, כי הן שייכות יותר לכלל, לעצם הדבר, ופחות למצוות שהוגבלו לזמן פרטי מסויים.

זה גם הביאור הפנימי שעצם וכללות היהדות תלויים באם, בעוד הפרטים, כגון אם הבן הוא כוהן, לוי או ישראל, תלויים באב.

(לקוטי שיחות כרך לא עמ' 97)

והר סיני עשן כולו (יט,יח)

"עשן" – ראשי-תבות עולם, שנה, נפש. עולם – מקום; שנה – זמן; נפש – חיות. ופירש אדמו"ר הזקן:

משמעות ה'עשן' שהיה בשעת מתן-תורה היא, שאז ניתנו הכוח והיכולת לברר ולהעלות את המקום והזמן ולהכניס בהם אור וחיות אלוקיים.

(ספר המאמרים תש"א, עמ' 129)

מפני אשר ירד עליו ה' באש (יט,יח)

כל העניינים שהיו במתן תורה – סיבתם היא האש. ללמדך, כל ענייני תורה ומצוות ועבודת ה' בתפילה, צריכים להיות בחמימות וברשפי אש.

והכוח לזה ניתן במתן תורה – "אשר ירד עליו ה' באש".

(ספר המאמרים תש"א, עמ' 129)

משה ידבר (יט,יט)

מדוע נאמר "משה ידבר", בלשון עתיד, ולא "משה דיבר" בלשון עבר?

אלא: "ידבר" הוא מלשון הנהגה והדרכה [ככתוב (תהילים מז) "ידבר עמים תחתינו"]. "משה ידבר" – הנהגתו והדרכתו של משה היא תמידית, בכל הדורות, וכמאמר "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא".

(ספר המאמרים קונטרסים כרך א, דף מד)

זכור את יום השבת לקדשו (כ,ה)

זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו (רש"י)

לרבנו הזקן היה חסיד אחד שהיה איש פשוט ביותר. ספק אם ידע את פירושה-המילות במקומות הקשים שבתפילה. ואף-על-פי-כן היה מתפלל את כל שלוש התפילות באריכות.

החסידים התפעלו מצורת תפילתו של חסיד זה, ושאלוהו: מדוע מתארכת תפילתך כל-כך? במה אתה מתפלל?

ענה החסיד: זכורני מה ששמעתי פעם מהרבי (רבנו הזקן), על המאמר "זכור ושמור בדיבור אחד": בכל דיבור ודיבור צריכים לזכור ולשמור את ה'אחד'...

(לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 224)

פרשת יתרו

וישמע יתרו (יח,א)

"יתרו" – הוא על־דרך לשון הכתוב, "כיתרון האור מן החושך" (קוהלת ב). הכוונה הפנימית בזה היא, שיש יתרון באור כזה הבא ונובע מן החושך (לעומת אור רגיל, שלא בא מתוך החושך), בכך שהחושך עצמו הוא שנהפך לאור. כך אירע גם ליתרו: בתחילה היה כומר לעבודה־זרה ואחר־כך התגייר ונעמד בקרן אורה.

(לקוטי לוייצחק לזוהר חלק ב, תחילת פרשת יתרו עמ' 99)

בחודש השלישי לצאת בני־ישראל מארץ מצרים... באו מדבר סיני (יט,א)

"חודש" – מלשון חידוש וגילוי אור חדש. "בחודש השלישי" – החידוש והגילוי האלוקי השלישי שנתגלה לבני־ישראל מאז יציאתם ממצרים. וזה פירושו הכתוב: הגילוי הראשון היה בשעת יציאת מצרים עצמה, כשנגלה עליהם מלך־מלכי־המלכים הקב"ה וגאלם. הגילוי השני היה בשעת קריעת הים, שאז כל אחד ואחד הראה באצבעו ואמר: "זה אֵלֵי". והגילוי השלישי היה במעמד הר סיני, שהתחיל בבואם של ישראל למדבר סיני.

(ספר המאמרים תש"ב, עמ' 99)

נגד ההר (יט,ב)

מדוע ניתנה התורה על הר דווקא? ההר והמישור שניהם מאדמה, אלא שההר מוגבה. כוונת נתינת התורה היתה, שבני־ישראל יזכרו ויעלו את גשמיות העולם. דבר זה מרומז ב'הר', שהוא עפר, אך עם זה הוא גבוה, דבר המסמל את עליית החומר והזדככותו.

(ספר המאמרים ת"ש עמ' 114)

* * *

התורה ניתנה בהר, להורות שלימוד וידיעת התורה וההילוך בדרכי ה' – צריכים ליצור באדם הגבהת הלב, וכמאמר רז"ל (פסחים סח) "אי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא", וכתוב (דברי הימים ב יז) "ויגבה ליבו בדרכי ה'". עם זה יש להיזהר מאוד שלא לבוא מהגבהה זו לידי גאווה. וזהו "נגד ההר" – יש צורך בזהירות רבה לעמוד נגד הגאווה העלולה לבוא מלימוד התורה ומידיעתה. זהו גם מה שנאמר לאחר מכן "הגבל את ההר" – יש להגביל ולהגדיר את ההגבהה.

(ספר המאמרים תש"ג עמ' 136)

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני־ישראל (יט,ג)

בית יעקב אלו הנשים... אמור ראשי דברים לנשים ותגיד לבני־ישראל ותדקדק עמהם (מכילתא)

"ראשי דברים" הם כללי התורה, שמהם מסתעפים הפרטים שנאמרו רק לאנשים. אבל הכללים נאמרו

אם ביכולתו לתרץ את הספק – מה טוב; ואם אינו יכול לתרצו – אין לו להתעסק בזה כלל.

עליו לענות, שאין לו פנאי להכניס עצמו ב"שקלא וטריא", שכן, "אני נבראתי לשמש את קוני"14, ובמילא, אינו בעל־הבית על עצמו כלל, אלא הוא עבד המלך, וצריך לקיים את התפקיד והשליחות שהוטלה עליו – לימוד התורה וקיום המצוות!

אלא מאי, ישנם ספיקות שאלות וקושיות – הנה כאשר יהיה לו זמן פנוי (אם אכן יהיה לו פעם...) אזי יתעסק בעניינים אלו, אבל, לעת עתה, יש לו שיעור בלימוד התורה, ולאחרי זה צריך לנצל את הזמן בשביל קיום המצוות, ולאחרי זה יש לו שיעור נוסף בלימוד התורה, כך, שעסוק הוא ("ער איז אַ פאַרנומענער מענטש") "מן בקר עד ערב"15, וגם לאחר זה – כמבואר בהמשך תרס"ו16 – אפילו בשעה שישן, הרי אימת ועול אדונו עליו, להיותו עבדו של מלך מלכי המלכים הקב"ה!

ונקודת ההוראה – שהעניין שנוגע במלחמה זו הוא לא ביטול הספקות, אלא לדחותם ולהשליכם ("אַרויס־וואַרפֿן זיי") מגבול ישראל, באופן שלא יבלבלו לקיום התורה ומצוות, שזהו תוכן העניין של "ויחלוש".

ועוד וגם זה עיקר – שעלידי דחייתם באופן שלא יבלבלו לקיום התורה ומצוות ("ויחלוש"), מתבטלת מציאותם לגמרי, כי מציאותם לא נעשית אלא כדי לנסות את בני־ישראל17, ואם כן, כשהאדם משליך את הספיקות מחוץ לד' אמותיו, מתבטלת סיבת קיומם ("זיי האָבן מערניט וואָס צו טאָן"), ובמילא מתבטלת מציאותם.

ועניין זה מרומז במה שכתוב "ויחלוש גו' לפי חרב" – שפעולת החלישות כשלעצמה מביאה ביטול מציאותו של עמלק, שזוהי פעולת ה"חרב", שרומזת גם על שם הוי', כדאייתא בזהר ובתיקוני זהר18 שראש החרב הוא אות יו"ד וכו'.

14 משנה וברייתא סוף קידושין.

15 לשון הכתוב – יתרו יח, יד.

16 ע' שיב. וראה גם ת"מ ח"ד ע' 30 ואילך. וש"נ.

17 ע"ד שהמאורע ד"ויבוא עמלק" הי' כדי שבני יצחק להקב"ה – תמורת זה שקודם לכן אמרו "היש ה' בקרבנו אם אין" (בשלח יז, ז. וראה פרש"י שם, ח).

18 זח"ג ערב, א. תקו"ז תכ"א (מד, ב). ועוד.

ולכל לראש – "ויאמר משה ליהושע בחר לנו אנשים וגו'":

אדמו"ר הזקן מבאר¹⁰ ש"לכבוש מלחמת עמלק צריכים אנשי משה דווקא".

"אנשי משה" – הם אנשים שקשורים עם נשיא הדור, אתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא¹¹, ובדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא הדור, ועלידו – עם הנשיאים שלפניו, עד לרבינו הזקן, הבעל שם טוב, ואחיה השילוני, ולמעלה יותר, עד לעצמות ומהות א"ס ב"ה; ובאם רוצים ישנה דרך קצרה יותר – עלידי נשיא הדור, מה"עצם" שלו לעצמות ומהות למעלה.

ואז – כשישנם "אנשי משה" – בא הציווי "צא הלחם בעמלק",

ועלידם נעשה הניצחון במלחמה באופן ש"ויחלוש" . את עמלק ואת עמו לפי חרב¹².

ד. ולימוד נוסף – מהניצחון במלחמת עמלק באופן של "ויחלוש":

מצינו במדרשי חז"ל¹³ בפירוש "ויחלוש", שלא הרגם, אלא רק החלישם – לפי שעמלק מכשף היה, ובחר לו אנשים שראה במזל שלהם שאינם עתידין למות באותה מלחמה, לכך לא היה יהושע יכול להרגם אלא רק החלישם. וגם זה היה מספיק לפעול את עניין "וישמע יתרו", שהביא אחר כך למתן תורה.

וההוראה מזה בנוגע לעמלק בגימטריא ספק – שגם במצב שאינו יכול לבטל את הספק (לתרצו כו') מכל וכל, יכול וצריך הוא להחלישו שלא יוכל לבלבלו בעבודתו לבוראו – עלידי זה שדוחה הספק ואינו שם לבו אליו, ובודאי שאינו נכנס לשקלא־וטריא כו', ואז יכול הוא כבר לילך לקבלת התורה, החל מאמירת "נעשה ונשמע", שעלידי זה נעשית קבלת התורה עד סוף כל הדורות.

ובאותיות פשוטות:

כשמתעורר ספק אצל יהודי בנוגע לענייני תורה ומצוות וענייני אלקות, הרי אחת מהשתים:

9 בשלח יז, ט.

10 תו"א תצוה פג, ב.

11 תקו"ז תס"ט (קב, רע"א. קיד, רע"א).

12 שם, יג.

13 הובאו בתו"ש עה"פ (אות קג).

הרבנית חיה מושקא נ"ע

חינוך למסירות נפש

כוחות פנימיים ומקיפים

[...] ומזה מובן גם בנוגע ליארצייט זה: אף-על-פי שהיה "הבערה" של אש אלוקי והנשמה עלתה באש, ועולה למעלה מעלה. ובפרט שגם בנוגע לנשמה בגוף - המדובר בצדקנית, ונוסף לזה - בתו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, וכידוע שבת יש לה שייכות מיוחדת עם האב, יש לה גם זכות אביה (נוסף לזכות עצמה), ובהיותה למטה עסקה בעבודתה "כמצוות רצונך", ובאופן דילכו מחיל אל חיל, בעילוי אחר עילוי.

ובמיוחד - עבודה מתוך מסירות נפש, וכידוע גם מהסיפור הידוע בנוגע לחינוך בנותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהמלמד שלהם רצה להלביש הכול בשכל, ולא להפחיד אותם עם מעשי ניסים ומסירות נפש, ואמר לו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאדרבה - ילד יהודי צריך להתחיל בחינוכו דווקא עם סיפורי מסירות נפש, ודווקא זה מתקבל אצל ילד יהודי, ולהעיר שהסיפור היה בקשר אליה, ומובן שהיה בהדגשה החינוך באופן כזה - חדור עם מסירות נפש וכו'.

[...] ועל-פי זה מובן גם שכיוון שהפעולות הם בכדי לפעול המשכה למטה, מובן שהם לא רק עבור הנשמה (ש"מה זרעה בחיים אף היא בחיים"), אלא גם עבור יהודים שנמצאים למטה, כי על-ידי זה... פועלים שהיא תבקש ותתפלל בעולם האמת - לכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות, ואריכות ימים ושנים טובות...

(התוועדות תשמ"ח חלק ב ע 291:292)

...מרומו גם בשם הנפטרת - "חיה מושקא", שמורה על חיות וריח בשמים: בכדי שתהיה "דירה נאה" צריך להיות בדירה חיות, שתהיה דירה חיה ("א" לעבעדיקע שטוב") . . ויתירה מזו - שיורגש שם ריח בשמים - ריח טוב ונאה, הן ברוחניות והן בגשמיות... ועל דרך זה גם ברוחניות העניינים - ש"דירה נאה" תלוי בכך שתהיה הן העבודה ד"חיה" - חיות פנימי וכוחות פנימיים, והן העבודה ד"מושקא" - כוחות המקיפים, עד יחידה שבנפש, העניין דתענוג (נאה).

(התוועדות תשנ"ב ח"ב ע' 264)

נותנת מזכויותיה ומעשיה

מכיוון שהניחום (והברכות הקשורים בזה) הוא על בתו של נשיא דורנו - ובפרט על-פי מאמר רז"ל "איש מזריע תחילה יולדת נקבה" זאת-אומרת שאצל בת ישנו כוח האב יותר מאשר אצל בן - שנשיא דורנו הוא ממלא מקום דהנשיאים שלפניו עד לאדמו"ר הזקן ועד להבעל שם טוב. הרי מובן שבברכותיו של הקב"ה הנמשכים על-ידי הברכות הקשורים בניחום אבלים זה, נתווסף גם פעולת הזכויות והכוחות של הנפטרת (שהיא בתו של נשיא הדור, נוסף על הזכויות שעל-ידי המעשים טובים שלה בעצמה). ובפרט ש"טוב עין הוא יבורך" - הרי בודאי שנותנת מהזכויות שלה ("נתן מלחמו") לכל אחד ואחת.

(התוועדות תשמ"ח כרך ב, עמ' 381-383)

וכיון שמספיק עניין "ויחלוש" בלבד, מובן שעניין זה יכול להיות גם בזמן הגלות, במעמד ומצב של "אנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"¹⁹ - שגם אז בכוחו של יהודי להתייצב בתוקף המתאים שלא להתעסק כלל עם עניין הספיקות וכו'.

ה. ועל-ידי זה נעשה "וישמע יתרו כהן מדין גו" - שאפילו ב"מדין" שומעים ("דערהערט מען") אודות עניין מלחמת עמלק וניצחון עמלק,

יהודי אינו בעל-הבית על עצמו כלל, אלא הוא

עבד המלך, וצריך לקיים את התפקיד והשליחות

שהוטלה עליו - לימוד התורה וקיום המצוות

היום, "כי ינטו צללי ערב"²⁵, כשמתקרבים למוצאי שבת - קורין את התחלת הפרשה השייכת לשבוע הבא, ובנדון-דידן, פרשת יתרו.

א. בפרשת יתרו מדובר אודות עניין מתן-תורה, שזוהי הנקודה התיכונה של הפרשה.

וכשם שפרשת בשלח נקראת פרשת שירה, על שם הנקודה התיכונה של הפרשה וההפטרה - כמו כן נקראת פרשת יתרו על שם עניין מתן תורה המדובר בהמשך הפרשה, כך שגם התחלת הפרשה היא הכנה למתן תורה.

וכמבואר בזהר²⁶ שעניין מתן תורה היה יכול להיות לאחר הודאת יתרו, היינו, שכאשר "וישמע יתרו"²⁷ ואחר כך בא ואמר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים"²⁸, שזהו על דרך יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות²⁹, אזי יכולה היתה התורה להינתן למטה.

ואז הולכים לקבלת התורה ופועלים את עניין מתן תורה, ומתוך שמחה. ובאופן ש"וירד ה' על הר סיני"²⁰, "ואל משה אמר עלה אל ה'"²¹ - שזהו עניין "דאחיד בשמיא ובארעא", "כל בשמים ובארץ", היינו שפועלים את החיבור ואיחוד רוחניות וגשמיות יחדיו, ועל-ידי זה ממשיכים בגשמיות המשכת האור והחיות של הרוחניות, ונעשית שנה טובה ומבורכה, בכני חיי ומזוני רויחי.

* * *

א. אף-על-פי שהשם "מוצאי שבת" מורה על השייכות לשבת שלפני כן, הרי זה גם כן התחלה של השבוע הבא, שלכן אומרים אז "אל תירא עבדי יעקב", והיינו שמוצאי שבת היא הנקודה שמחברת את השבוע שעבר עם השבוע הבא.

וכמודגש גם בקריאת התורה, - שהרי כל העניינים קשורים עם התורה, כדאיתא בזהר²² "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא

(19) וילך לא, יח.

(20) יתרו יט, כ.

(21) משפטים כד, יא.

(22) ח"ב קסא, רע"ב.

(23) סה"ש תש"ב ע' 29 (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

(24) זח"ב פח, סע"ב.

(25) ירמ' ו, ד.

(26) ח"ב סז, ב ואילך. וראה גם שיחת י"ד שבט תשט"ז סכ"ד

(תו"מ חט"ז ע' 55). וש"נ.

(27) ר"פ יתרו.

(28) שם יח, יא.

(29) ע"פ קהלת ב, יג. וראה זח"ג מז, ב.

ח. ונקודת העניין בנוגע לעבודה בפועל: יתרו – לא נולד יהודי, שאז לא היה פלא בכך שבא וקיבל על עצמו עול תורה ועול מצוות; יתרו היה במדין, ובמדין גופא היה כהן, וכדאייתא במדרשי חז"ל³⁰ ש"היה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה", ומזה בא להחלטה האחרונה והאמיתית: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים", היינו, שעכשיו יודע הוא בהבנה והשגה שהאמת היא בתורה. ואז – יכולים גם בניישראל לקבל את התורה. וההוראה מזה:

יהודי לא יכול להסתפק בהתעסקות בד' אמות שלו, אלא עליו למשוך ולכלול את כל מי שיש בו ניצוץ קדושה,

– וכידוע מה שכתוב בחיד"א במדבר קדמות³¹ בפירושו הלשון "גר שנתגייר", ולא "גוי שנתגייר", כי, גוי לא יתגייר לעולם (ועל דרך זה להיפך), ומי שמתגייר, הרי זה לפי שיש בו ניצוץ קדושה, אלא שמאיו סביבה נפל שלא במקומו, וכאשר מתגייר – לאחר כמה סיבות והשתדלויות –

אזי הניצוץ קדושה יוצא לחירות, ומתחבר עם ה"אבוקה" וה"מאור", דהיינו, עם התורה ומצוות ועם הקב"ה.

יהודי אינו יכול לומר שיוצא ידי חובתו בכך שמאיר בביתו, ומחנך את ילדיו בדרך התורה והמצוה, שלא יחסר אצלם בכל ג' הקוין, הן בתורה הן בעבודה והן בגמ"ח, בידעו ש"עליהם העולם עומד"³² – "עולם קטן זה האדם" (כדאייתא במדרש נחומא³³),

הנהגה כזו אינה יכולה להיות הכנה מספיקה שהקב"ה ירד על הר סיני וייתן לו תורתו ומצוותיו, וייתן לו כוח שיוכל להתגבר ולעמוד בכל הקשיים ולהתנהג באופן הראוי ליהודי,

כאשר יש צורך שהקב"ה ייתן צדקה, צריך גם יהודי לעשות צדקה עם הזולת – להשפיע על עוד יהודי ועוד יהודי, ולפעול בכל מקום שידו מגעת להוציא משם את ניצוצות הקדושה שנמצאים

עדיין בשבייה בענייני עולם הזה ותאוותיו, ולפעול שם באופן של "יתר פרשה אחת בתורה"³⁴ – להביא להר סיני לא רק את עצמו, אלא גם את כל העניינים שיש להם איזו שייכות אליו, על-ידי זה שידו מגעת לפעול בהם במעשה או בדיבור, או אפילו במחשבה – כפי שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות³⁵, ש"מחשבה מועלת".

(כ"ק אדמו"ר אמר בבת-שחוק): באותו מעמד שאל אחד המסובים³⁶: מהי הפעולה מזה בנוגע אליו? והשיב לו כ"ק מו"ח אדמו"ר: היכן היית בשנה שעברה!...

(וסיים כ"ק אדמו"ר): יהודי הנ"ל נמצא כאן בין הקהל, ובמילא, יערב לו הדבר ("זאל דאָס אים וואויל באַקומען"), ויפעל עתה, על-ידי מחשבתו דיבורו ומעשהו, לא רק לסייע לו ולבני ביתו במצטרך להם בגשמיות וברוחניות, אלא גם לשמה – להציל ניצוצי קדושה ולהביא אותם להר סיני, ששם שומע כל יהודי "אנכי הוי' אלקיך"³⁷.

ט. וזהו הלימוד מסמיכות הפרשיות בשלח ויתרו: כיון שזה עתה היה הוא בעצמו בגלות קשה שנקרא בשם גלות מצרים, והקב"ה עזר לו והוציאו משם "ביד חזקה ובזרוע נטויה" – הרי מצד גודל השמחה בבורחו ממצרים לרוץ להר סיני לקבל את התורה, אין לו פנאי להביט סביבו ולחשוב מה נעשה עם יהודי נוסף, ובפרט כאשר הלה נמצא באיזה מקום במרחקים, ומה גם שאפילו אם יקיים הציווי "הוכיח תוכיח"³⁸ אינו יודע אם יפעל פעולתו.

ועל זה אומרים לו:

הן אמת שכיון שזה עתה יצא ממצרים, צריך להיות אצלו עניין הברחה – "כי ברח העם"³⁹ –

(34) מכילתא ופרש"י ר"פ יתרו. ועוד.

(35) לקו"ד ח"א בתחלתו. וראה גם לקו"ש חל"ח ס"ע 63 ואילך. וש"נ.

(36) בלקו"ד שם בהערה: אחד מאברכי תמימים שבאו לא מכבר מרוסיא (המו"ל).

(37) יתרו כ. ב.

(38) קדושים יט, ז.

(39) בשלח יד, ה. וראה תניא ספ"א.

שאם לא יושטמו מהדפוס מה שלפי דעתי יכול להביא למכשול, הרי אין רשות להזכיר גם שראיתי את הכתב יד, בכדי שלא יתפרש הדבר שגם לי חלק במכשול.

כארבעים(!) הערות השמטות ציין הרבי, וביניהן, בהערה השלושים ושמונה, נאמר:

בענין נטיעת עצים בט"ו בשבט, הנה אין לערב את זה במנהגי שולחן-ערוך וכו' ויש להשמיטו מספר שצריך להיות שווה לכל.

וראה (על נטיעות בט"ו בשבט) מאמרו של הרב יעקב הורוביץ ב'כפר חב"ד' גיליון 842; מנהגי חב"ד לט"ו בשבט במאמרו של הרב יצחק יהודה רוזן ב'נטיעות הארץ' (מכון התורה והארץ טבת תשס"ד) עמ' 426-433.

"לגזול" זמן ללימוד התורה!

רשימת תקציר מיוחד של הנקודות העיקריות מההתוועדות הפתאומית של ט"ו בשבט תשל"א, נדפסה והופצה בשעתו. הנה הרשימה כלשונה, כפי שהיא מופיעה בשיחות הקודש שם:

בהתוועדות הפתאומית דחמישה-עשר בשבט הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר שעכשיו הזמן שצריכים 'לכבוש' העולם על-ידי יגיעה והוספה ביתר שאת וביתר עוז בלימוד התורה.

הוספה זו צריכה להיות גם אצל הבעלי-עסקים, דאף שעל-פי דין ישנם שיעורים קבועים בכמות הזמן שצריכים ללמוד (הלכות תלמוד תורה לאדמו"ר הזקן פ"ג), הרי נוסף על זה שבשעות אלו שהם צריכים ללמוד, עליהם להוסיף באיכות בעיון ויגיעה וכו' – הנה צריכים הם "לגזול" גם משעות העסק ולנצלם ללימוד התורה.

ומכל שכן שהוספה זו צריכה להיות אצל יושבי אהל בכלל ואצל תלמידי הישיבות בפרט, על אחת כמה וכמה אצל תלמידי ישיבות תומכי תמימים, שהרי תפקידם הוא שיהיו "נרות להאיר" – לכן צריכים הם להיות דוגמא חיה שמהם ילמדו תלמידי

שאר הישיבות, ועד שגם הבעלי עסקים ילמדו מהם להוסיף בלימוד התורה כפי יכולתם הם.

ושייכות מיוחדת בזה לחמישה-עשר בשבט, ראשי-השנה לאילנות, על-פי המבואר בתענית (ז,א) דמה שנאמר כי האדם עץ השדה מדבר בתלמיד-חכם שנמשל לאילן, והרי בפירות האילן ניכר ביותר מה שכתוב (תהלים ככו, ה'ו) "הזורעים בדמעה ברנה יקצרו הלון ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבוא ברנה נשא אלומותיו", היינו שצריך להיות יגיעה רבה וזמן רב עד שבאים הפירות – כמו כן הוא בלימוד התורה שצריך להיות "יגיעת" כדי שיהיה "ומצאת" (מגילה ו, ב), עמלים (דווקא) בתורה (ספרא ר"פ בחוקות).

וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א שכל הנ"ל צריך להיות מתוך שמחה וטוב לבב (שבת ל, ב), ובפרט שההתחלה היא בחמישה-עשר בשבט, יום שאסור בתענית (שולחן ערוך או"ח סי' תקע"ב ס"ג) ואין אומרים תחנון (שם סי' קל"א ס"ו), היינו שביום זה פועלים כל העניינים על-ידי שמחה (על דרך שמחת ראשי-חודש וראשי-השנה דשלושת ראשי-השנה שבמשנה (תחילת מס' ראשי-השנה) שראשי-השנה לאילן דמיא להו, שלכן אסור בתענית – הגמ"י הל' שופר רפ"א) ושלילת התענית והתחנון.

ובטח יהיו פירות טובות ותיכף ומיד – ועל דרך מה שנאמר לעתיד לבוא (עמוס ט, יג) "וניגש חורש בקוצר ודורך ענבים במושך הזרע", וכדברי רז"ל בזה (ויק"ר פי"ז, ד) שכבר היה לעולמים וכמאמר רז"ל בתענית (ה, א) בפירוש הלון ילך ובכה גו' נושא אלומותיו – שבו ביום ראו פירות, לפי שהתחלה היתה באופן ד"הזורעים בדמעה" "ילך ובכה" – כן תהיה לנו שנוכה בקרוב ממש להשגות הנפלאות ד"גל עיני והביטה נפלאות מתורתך" (תהלים קיט, י"ח). וראה רמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות ד"ה אח"כ ראה להסתפק).

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש שכל אחד ואחד יפרסם את כל הנ"ל בכל מקום שידו מגעת, בכל מדינה ומדינה ובכל העולם כולו.

באותה התוועדות מיוחדת של ט"ו בשבט תשל"א הכריז הרבי (לקוטי שיחות כרך ו, עמ' 312):

עכשיו הוא הזמן שצריכים "לכבוש" את העולם על-ידי יגיעה והוספה ביתר שאת וביתר עז בלימוד התורה...

[וראה 'מיתמימים' כרך ה' עמ' 115].

הרבי הוסיף לדבר על-כך גם בהתוועדויות נוספות - כמו פורים, חג-השבועות (שיחות קודש תשל"א כרך ב, עמ' 217 ואילך), ש"פ דברים (שם עמ' 395 ועוד). מלבד שיחת ט"ו בשבט הנזכרת הגיה הרבי גם שיחות נוספות שנאמרו בנושא, כגון ש"פ צו שבת הגדול (לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 266-267 [וראה 'מי תמימים' כרך ה' עמ' 154; 246]); י"א ניסן (שם עמ' 268-289).

גם בט"ו בשבט תשל"ב (שיחות קודש תשל"ב כרך א, עמ' 421 ואילך) נימק הרבי את סיבת ההתוועדות בגלל נושא זה:

תזכורת - על דבר מה שדובר בהתוועדות קודמת של ט"ו בשבט אודות [כיבוש העולם על-ידי תורה]...

התוועדויות, מאמרים והוראות

והנה רשימת ההתוועדויות שהתקיימו מאז - בימי חול - בט"ו בשבט:

תשל"ב - (הרבי השמיע גם מאמר חסידות "ארבעה ראשי שנים הם").

תשל"ד - (מאמר חסידות "בחודש השלישי").

תשל"ה - (מאמר "ארבעה ראשי שנים הם").

תשל"ז - (מאמר "הנני ממטיר לכם" שהוגה אלתר על-ידי הרבי. יצוין כי בראש-חודש שבט של אותה שנה נאמר מאמר "איתא במשנה ארבעה ראשי שנים הם").

תשל"ח - (מאמר "באתי לגני").

תשל"ט - (מאמר "באתי לגני").

וכן בתשמ"א / תשמ"ב / תשמ"ג / תשמ"ד - (מאמר "ארבעה ראשי שנים הם"), ותשמ"ח.

בשנת תנש"א התקיימה בליל ט"ו בשבט 'יחידות', ובמהלכה דיבר הרבי במעלת יום זה

(התוועדויות תנש"א כרך ב' עמ' 242 ואילך), נוסף לשיחה שהקדיש לכך בשבת שקדמה לו (שם עמ' 220 ואילך).

בשנת תשנ"ב נאמרה שיחה קצרה בליל ט"ו בשבט אחר תפילת ערבית (ב'זאל' הקטן), ושיחה ארוכה ומיוחדת בביאור נרחב על הוראות משבעת המינים - כמוצאי היום.

בשנים תשל"ו, תשמ"ג, תשמ"ו, תשמ"ז, תשמ"ט, תש"נ חל ט"ו בשבט בשבת-קודש, ואז התוועד הרבי ממילא, כמנהגו בדרך-כלל להתוועד בשבת שאחרי י"ד שבט. בהתוועדויות אלו נהג הרבי לדבר ולהזכיר גם את מעלת ט"ו בשבט.

בשנת תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט כרך ב' ע' 253) הקדיש הרבי את כל השיחה שנאמרה באור ליום ו' ערב-שבת-קודש פרשת בשלח י"ד שבט לעניין ט"ו בשבט והפקת הלקחים בעבודת ה', והוסיף עוד כהנה וכהנה במהלך יום השבת שבו חל ט"ו בשבט (עמ' 259 ואילך; 263 ואילך).

בשנת תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב כרך ב' עמ' 846) הדגיש הרבי שוב את החידוש בעצם עריכת התוועדות בתאריך כזה:

אף-על-פי שהתוועדות בחמשה עשר בשבט לא היתה נהוגה בקביעות כמו התוועדויות הקשורות עם זמנים אחרים, הרי ידוע מה שכתוב בשולחן-ערוך בנוגע למנהג טוב שנהגו בו שלשה פעמים, אין לשנות בזה חסוֹשֵׁלוֹם.

נטיעות - שלא כדין

בכ"א אייר תשי"ד (אגרות קודש כרך ט' עמ' סב"ס) כתב הרבי מכתב הערות על ספר בכתב-יד שעמד להידפס. הספר עסק ב'מעגל השנה' ונכללו בו הלכות ומנהגים, מעובדים בלשון עממית לציבור הרחב. הרבי הקדים כמה כללי-יסוד וביניהם:

יש לברר התבן מן הבר, היינו שלא לערב ענינים חילונים לגמרי, כיון שהקורא משווה להם את שאר הענינים שבספר...

עד כדי כך ראה זאת הרבי כעניין הכרחי, שלכן כתב:

לברוח ולרוץ במהירות האפשרית למתן תורה, - וכפי שרואים מה שאירע ביציאה ממצרים, שכאשר היתה איזו חלישות קלה, כמו שכתוב⁴⁰ "ויחננו ברפידים", "שרפו ידיהם מדברי תורה"⁴¹ [ובמקום אחר⁴² איתא "שרפו ידיהם מן המצוות"], "רפו" דייקא, היינו, שעסקו אמנם בתורה, אלא שהיה זה באופן של רפיון, מתוך חלישות, אזי "ויבוא עמלק גו"⁴³, להפריע להם לילך להר סיני - אבל, בה בשעה שהוא רץ להר סיני, צריך להיות גם עניין "וישמע יתרו", היינו, שצריך לקחת עמו ("מיטשלעפן מיט זיך") גם את אלו שנמצאים ב"מדין", ואפילו אלו שהיו קשורים עם עניני עבודה זרה רחמנא-ליצלן - אפילו כאשר השפעתו עליהם מוטלת בספק וספק ספיקא, שכן, בעניין של פיקוח-נפשות יש להחמיר אפילו במקום שיש כמה ספיקות.

ו. ואז זוכה הוא לקבל את התורה עבורו ועבור בני ביתו - כיון שהקב"ה מביט ורואה ש"ויחן שם ישראל"⁴⁴, "ויחן" לשון יחיד, ללא פירוט⁴⁵, שכל בני-ישראל מתאספים ונעשים "אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם"⁴⁶.

וכל אלו שעסקו בכך זוכים לשמוע: "אנכי הוי' אלקיך", בלשון יחיד⁴⁷, היינו, שלכל אחד מישראל פונה הקב"ה ואומר לו "אנכי - ש"לא אתרמיז בשום אות וקוץ"⁴⁸ - הוי' אלקיך", כחך וחיותך, אנכי נותן לך חיות ואנכי נותן לך כוח, ובמילא - "הוצאתיך מארץ מצרים", אוציא אותך מכל המיצרים, גם אם הם חזקים וגדולים, וכמו כן אתן לך כוח שתוכל לקיים הצייווי "לא יהיה לך אלהים אחרים"⁴⁹, שזוהי גם הבטחה שלא

10

40) שם יז, א.

41) ראה סנהדרין קו, סע"א ובפרש"י. וש"נ. מכילתא ויל"ש עה"פ שם, ח.

42) יל"ש שם. וראה פרש"י שם.

43) בשלח שם.

44) יתרו יט, ב.

45) ראה מכילתא ופרש"י עה"פ.

46) נוסח תפלת ימים הנוראים.

47) ראה יל"ש יתרו רמז רפו.

48) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. ובכ"מ.

49) יתרו כ, ג.

יהיו עניינים צדדיים שיבלבלו אותך מעבודת ה' כדבעי, ועד לסיום עשרת הדברות: "וכל אשר לרעך"⁵⁰ - שלוקח גם את חבירו וכל אשר לו, וכולם יחד מקבלים את עשרת הדברות וכל התורה כולה, ועל-ידי זה גם "קאים עלמא", היינו, שמעמיד את העולם שלו וחלקו בעולם, ואת העולם שמסביבו, להיות דירה לו יתברך בתחתונים.

* * *

יא. (בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר):

תכלית ההתוועדות היא שתביא הוספה בלימוד התורה ובקיום המצוות, וההוספה תתחיל בסמיכות להתוועדות.

צריך ללמוד תורה תמימה. גליא דתורה ופנימיות התורה יחדיו. כשאדם לומד גליא דתורה צריך להיות ניכר בו שהוא יהודי חסיד. וכשלומד פנימיות התורה צריך להיות ניכר שהוא יהודי בר-אוריין,

צריכים להיות בקי בהלכות הנצרכות ובכמה סוגיות וכמה מסכתות על-כל-פניהם, ופשיטא שצריכים לשמור לימוד חומש עם פירוש רש"י וכל השיעורים שתיקן כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא.

צריך להיות העמל בתורה, ככתוב⁵¹ "אם בחוקותי תלכו", ופירש רש"י (והוא מהספרא) שתהיו עמלים בתורה. ואם כי עמל ויגיעה גדולה היא, הרי יש על זה נתינת כוח מלמעלה, "אל תירא עבדי יעקב", שהיא נתינת כוח על העמל⁵².

וכשהיה העמל בתורה, מובטחים אנו ש"ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו וגו"⁵³, שתהיה ברכה והצלחה מופלגה בבני חיי ומזוני רויחא.

(מהתוועדויות מוצט"ק פרשת בשלח, י"א בשבט ה'תש"ז וה'תשח"י. תורת מנחם כרכים יט עמ' 66-69; כב עמ' 60-64 - בלתי מוגה)

50) שם, יד.

51) ר"פ בחוקותי.

52) נת"ל (שם סט"ו).

53) בחוקותי כו, ד.

מאת הרב מרדכי מנשה לאופר

השלב האחרון בדור האחרון

נשים צדקניות שבזכותן תבוא הגאולה

[...] על-פי הנ"ל יובן מדוע החידוש (דכ"ב שבט) מתבטא דווקא בנוגע (הסתלקותה של) בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

כשם שבגאולת מצרים, אמרו חז"ל ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", כמו כן הוא גם בנוגע להגאולה העתידה לבוא (שעליה כתוב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"), שתהיה בשכר ובזכות נשים צדקניות שבאותו הדור, כמאמר רבותינו ז"ל "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור". ובפרט על-פי המבואר בכתבי האר"י ז"ל שדור האחרון בגלות הוא גלגול של דור יוצאי מצרים.

שזוהו אחד מהטעמים להשתדלותו המיוחדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחינוך והדרכה דנשי ובנות ישראל, בכל ענייני היהדות, תורה ומצוותיה, כולל – בלימוד תורת החסידות והפצת המעיינות חוצה – כי להיותו דור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, נוגע אז ביותר עבודתן של נשי ובנות ישראל, שבזכותן תבוא הגאולה.

אם הדברים אמורים בנוגע לכל נשי ובנות ישראל, על אחת כמה וכמה בנוגע לבתו של נשיא דורנו עצמו, שנתחנכה על-ידי נשיא דורנו וכו'. ואף לאחרי הסתלקותה השפעתה ממשיכה, ובפרט שכמה וכמה מבנות ישראל, נקראות על שמה, ועל-ידי הנהגתן משמשות דוגמא חיה, כנשמות חיים בגופים חיים, שהן התחנכו לפי רוחה ועל-פי הוראותיה, ובדוגמתה (כבתו של נשיא דורנו).

על-פי זה יש לומר הטעם לכך שאחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) לגאולה, כי שלימות עניין זה נעשה על-ידי ובשכר נשי ובנות ישראל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ' וכו"ב שבט תשנ"ב. התוועדות תשנ"ב כרך ב, עמ' 250)

גואל ראשון הוא גואל אחרון

על-פי המדובר כמה פעמים ראשיתיות בדרך אפשר של "מיד" – משה, ישראל (הבעל-שם טוב), דוד מלכא משיחא, זאת אומרת: הדור הראשון של מתן-תורה (דור משה) מתקשר עם הדור האחרון (של הגאולה על-ידי דוד מלכא משיחא), על-ידי גילוי החסידות של הבעש"ט ורבותינו נשיאינו ממלאי-מקומו, והרי לכשיפוצו מעינותיך חוצה "אתי מר", דא מלכא משיחא.

ויש לומר שבהתאם לתוכן דתיבת "מיד", בהכרח לבאר ששלוש האותיות קשורות לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, דוד מלכא משיחא בדורו), אלא הם באים כולם יחד בסמיכות ממש ("מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומו גם בזה ש"מיד" הוא גם ראשיתיות "משה, יהושע, דורם", ששלושתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – שבאותו דור ישנו הגילוי של כל השלושה – מ' (ראשיתיות משיח), י' (ראשיתיות דב' שמותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר) וד' (דורם); יחד עם משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא-דורנו), בחינת עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מעיינות הבעש"ט) על-ידו, ישנו גם הגילוי דבחינת אחד-עשר, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", דוד מלכא משיחא.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת יתרו ה'תשנ"ב, ספר-השיחות ה'תשנ"ב, עמ' 341)

ראש השנה לאילנות

מאז שנת תשל"א החל הרבי לקיים התוועדויות בט"ו בשבט, ובמקצתן גם השמיע מאמר חסידות • את המניע תלה הרבי בהוראה שמימית שקיבל ב'ציון', ובהמשך ציין את גודל ההשגחה מ'גזרה' שהתבטלה עקב אותה התוועדות • תבע לכבוש את העולם ב'תורה' • ביקש להשמיט מספר בעל אופי הלכתי את מגמת הנטיעות

דבר לא רגיל

ככלל נקט הרבי זהירות בהכנסת 'חדשות' ו'חידושים', ובלשונו באחת ההזדמנויות: 'מעולם לא שמעתי, לא אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולא אצל שאר רבותינו נשיאינו, שידברו אודות עניין זה ברבים, וממילא אין גם רצוני לעשות כן' (תורת מנחם [תשי"ד] – כרך יו"ד עמ' 66).

ולפועל הרי התקין, חידש והנהיג עניינים רבים, אך לפני כן הקדים והתבטא כעין התנצלות. לדוגמה (תורת מנחם כרך ד [תשי"ב], עמ' 8):

למרות הקושי בהנהגת דבר חדש שלא ראיתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר...

ועוד (בהתוועדויות תשמ"ב כרך ב' עמ' 594): כמדובר כמה פעמים שישנם כמה עניינים של הידור וכו', שבהם יש מקום להוסיף אף שלא ראינו זאת אצל רבותינו נשיאינו.

[המדובר שם הוא על הוספה מיוחדת במצות הצדקה בכל יום משמונת ימי החנוכה].

גם קיום התוועדות ואמירת מאמר חסידות בראש-השנה לאילנות היה חידוש שהרבי הנהיג בשנת תשל"א. הרבי עצמו התבטא על כך במהלך התוועדות שבת הגדול תשל"א (בשיחה נדירה) ואמר (לפי רשימה פרטית בלתי מוגהת – נעתק

במכתבו של אחד מתמימי 770 בניסן תשל"א), כי: התוועדות בט"ו בשבט בכלל אינה דבר רגיל כלל, ומעולם לא שמענו כן אצל רבותינו נשיאינו ולא היה נהוג כך גם כאן...

הוראה מלמעלה!

מה שנתנה בט"ו בשבט תשל"א? – ובכן, הרבי עצמו סיפר את סיבת הדבר. זה היה בל' בשבט תשל"א, כאשר ביקר אצלו הרה"צ ר' שמחה-בוניס אלטר – באותם ימים אחיו של האדמו"ר ה'בית ישראל' מגור, ולימים האדמו"ר בעל 'לב שמחה' (פורסם ב'התקשרות' גיליון תקמו עמ' 11 ואילך). וכך אמר הרבי:

בט"ו בשבט שהייתי ב'אוהל' של כ"ק מו"ח אדמו"ר והורו לי להתוועד. ובכן, חשבתי על מה אפשר לדבר בהתוועדות עם יהודים? – להוסיף בתורה. דיברתי על כך, וזה היה ממש בהשגחה פרטית, שכן כעבור ימים ספורים הועלתה בבית הנבחרים בארצות הברית הצעה ל'גזרת' גיוס-בניי ישיבות לצבא. ועניין זה של כיבוש העולם בתורה פעל מיד את ביטולה של ההצעה. תוכן מדברים אלו חזר הרבי ודיבר ברבים בהתוועדות שבת הגדול תשל"א.